

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الربما
علیهما صابا

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
ساخته

چاپ نهم

احمدی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

امامت از دیدگاه امام رضا علیه السلام

نویسنده:

احمد آقایی

ناشر چاپی:

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	امامت از دیدگاه امام رضا علیه السلام
۶	مشخصات کتاب
۶	اشاره
۱۰	فهرست مطالب
۱۲	مقدمه
۱۴	هم محبت، هم معرفت
۱۶	کدام زائر، ارجمندتر است؟
۲۵	امام کیست؟
۳۱	نگاهی دوباره
۳۲	منزلت امام نزد خدا
۳۳	ارتباط امام با مردم
۳۳	شخصیت معنوی و علمی امام
۳۵	انتخاب امام به اختیار خدا یا مردم؟
۳۹	امامان علیهم السلام چگونه به این مقام رسیده اند؟
۴۴	راه های اثبات امامت امامان
۵۰	دلایلی از قرآن و حدیث
۶۳	وجوب محبت اهل بیت علیهم السلام برای چیست؟
۶۹	محبت، هموارترین راه درس آموزی
۷۵	نتیجه
۸۲	منابع
۸۵	درباره مرکز

سرشناسه: آقایی، احمد، 1336-

عنوان و نام پدیدآور: امامت از دیدگاه امام رضا علیه السلام / احمد آقایی.

مشخصات نشر: مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، 1382.

مشخصات ظاهری: 79 ص.؛ 8/5×12 س م.

فروست: ساحت پاک امامان؛ 1.

شابک: 9644446607؛ 2800 ریال (چاپ هفتم)

یادداشت: چاپ چهارم تا هشتم: 1385.

یادداشت: کتابنامه: ص. [77] - 79؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: علی بن موسی (ع)، امام هشتم، 153؟ - 203 ق. -- نظریه درباره امامت.

موضوع: علی بن موسی (ع)، امام هشتم، 153؟ - 203 ق. -- احادیث.

موضوع: امامت -- احادیث.

شناسه افزوده: بنیاد پژوهشهای اسلامی.

رده بندی کنگره: 8/BP47/35/الف

رده بندی دیویی: 297/957

شماره کتابشناسی ملی: م 82-30582

وضعیت رکورد: رکورد کامل

ص: 1

اشاره

امامت از دیدگاه امام رضا علیه السلام

احمد آقایی

ص: 3

فهرست مطالب

مقدمه ... 7

هم محبت، هم معرفت 9

کدام زائر، ارجمندتر است؟ 11

امام کیست؟ 20

نگاهی دوباره 26

منزلت امام نزد خدا 27

ص: 5

ارتباط امام با مردم.....28

شخصیت معنوی و علمی امام 28

انتخاب امام به اختیار خدا یا مردم؟..... 30

امامان علیهم السلام چگونه به این مقام رسیده اند؟. 34

راههای اثبات امامت امامان 39

دلایلی از قران و حدیث 45

وجوب محبت اهل بیت علیهم السلام برای چیست؟... 58

محبت، هموارترین راه درس آموزی 64

نتیجه...70

منابع....77

ص:6

این شکوه و جلال که در بارگاه امامان می بینی!

این دل‌های مشتاق که شیفته زیارت اهل بیت رسول صلی الله علیه و آله می یابی!

این چشمان خسته و رمد دیده که با نگاه به ضریح علی بن موسی الرضا علی علیه السلام اختیار به بارش می نشیند و نشاط و معنویت می آفریند.

این پاهای خسته که مسافتهای طولانی

ص: 7

راه پیموده و چون به حریم حرم رضوی می‌رسد، خستگی از یاد می‌برد و ساعتها با احترام و ادب در برابر امام می‌ایستد و شاهد گفتگوهای بی‌ریا و خالصانه زائران، با مهربانی غریب نواز می‌شود.

هیچ کدام بی‌دلیل نیست!

شاید برای آنان که امام را نمی‌شناسند، و حکمت زیارت را در نمی‌یابند. آنان که راز ارتباط دلها با امام رأفت و رحمت را کشف نکرده‌اند، این همه ابراز احترام و محبت شگفت‌انگیز به نظر آید! حتی ممکن است برای برخی از آشنایان و زائران که خود به

ص: 8

زیارت آمده و همراه با انبوه مشتاقان، در جذبۀ ولایت و محبت رضوی قرار گرفته اند، سرّ این شیفتگی آشکار نباشد؟

هم محبت، هم معرفت

شیفتگان و ارادتمندانی که به زیارت علی ابن موسی علیه السلام می آیند به دو گروه تقسیم می شوند:

1- زائرانی که در قلب خویش، نسبت به ساحت امام، احساس محبت و دوستی و احترام دارند، ولی نمی توانند دلیل این محبت و ارادت را توضیح دهند.

2- زائرانی که همراه با این شیفتگی و

ص: 9

محبت، دارای معرفتی شایسته نسبت به مقام امام و جایگاه امامت هستند و می توانند دلیل آن را بیان کنند و اگر از آنان سؤال شود که دلیل توجه و روی آوری مردم به بارگاه امامان چیست و اساساً زیارت امام چه نسبتی با باورهای دینی و اسلامی دارد، به راحتی و روشنی میتوانند آن را شرح دهند.

کسانی که در گروه نخست جای دارند، شیفتگانی با احساسند، ولی کسانی که در گروه دوم قرار دارند، شیفتگانی با احساس و نیز با معرفت می باشند. و شیعه واقعی

ص: 10

کسی است که نسبت به اهل بیت عصمت و طهارت هم محبت داشته باشد و هم معرفت. زیرا آنگاه که محبت و معرفت در کنار هم قرار گیرند و به یکدیگر یاری رسانند، زائر امام، زائری واقعی می شود و زیارت مقدمه ای برای معرفت بیشتر و مایه استحکام ارتباطهای درونی و معنوی است.

کدام زائر، ارجمندتر است؟

محبت به پاکان و نیکان، چه همراه با معرفت و چه بدون آن، به هر صورت نیک است، ولی آنچه بدان ارزش می بخشد، و دوستان را شایسته برخورداری از

ص: 11

الطاف محبوب می سازد، این است که محبت همراه با معرفت و شناخت باشد. در زیارت جامعه می خوانیم:

«اللَّهُمَّ ... اسْأَلُكَ أَنْ تُدْخِلَنِي فِي جُمْلَةِ الْعَارِفِينَ بِهِمْ وَبِحَقِّهِمْ».

خداوندا! از تو می خواهم که مرا در شمار عارفان به خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و آشنایان با حق آنان قرار دهی.

در بخش دیگری از این زیارت که شیخ صدوق رحمه الله از امام هادی علیه السلام نقل کرده است، امام علیه السلام معارفی را تحت عنوان زیارت، بیان فرموده است که یک زائر باید بدانها توجه

ص: 12

داشته و آگاه باشد:

«أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي مُؤْمِنٌ بِكُمْ وَبِمَا آمَنْتُمْ بِهِ».

خدای را به گواهی می طلبم و نیز شما -خاندان رسالت- را شاهد می گیرم که من به شما و نیز به باورهای مورد قبول شما ایمان دارم.

«كَافِرٌ بَعْدُوكُمْ وَبِمَا كَفَرْتُمْ بِهِ».

دشمنان شما را انکار می کنم و آنچه شما قبول ندارید، من نیز قبول ندارم.

«مُسْتَبْصِرٌ بِشَأْنِكُمْ وَبِضَلَالِهِ مَنْ خَالَفَكُمْ».

نسبت به شأن و منزلت شما بصیرت

ص: 13

دارم و می دانم که مخالفان شما در گمراهی به سر می برند.

«مُؤَالٍ لَكُمْ وَ لِأَوْلِيَائِكُمْ مُبَغِضٌ لِّأَعْدَائِكُمْ وَ مُعَادٍ لِّهُمْ».

شما و دوستانتان را دوست دارم و به دشمنان شما کینه می ورزم و آنان را دشمن می دارم.

«سَلِّمْ لِمَنْ سَأَلَكَمَّ، وَ حَرِّبْ لِمَنْ حَارَبَكُم».

هر کس با شما سازش داشته باشد، من با او مسالمت دارم و هر کس با شما از در جنگ و ستیز درآید، با او ستیز خواهم داشت.

ص: 14

«مُحَقِّقٌ لِّمَا حَقَّقْتُمْ، مُبْطِلٌ لِّمَا أَبْطَلْتُمْ، مُطِيعٌ لَكُمْ عَارِفٌ بِحَقِّكُمْ».

آنچه را شما حق بدانید من نیز حق میدانم و آنچه را شما باطل شمارید، من نیز باطل شمارم، رهنمودهایتان را اطاعت می‌کنم و به حق شما عارف و آگاهم.

این عبارتها گرچه به صورت دعا و زیارت بیان شده است، اما هر جمله آن، در بردارنده معارفی است که در بسیاری از روایات و آیات قرآن مورد اشاره یا تصریح قرار گرفته است.

اقرار به این فضایل، برای شیعیان و اهل

ص: 15

ولایت آسان است، امّا کسانی که با اهل بیت و مکتب آنان آشنایی ندارند، چه بسا گرفتار ابهام و حیرت شوند و از خود پرسند که: برآستی اهل بیت علیهم السلام چه کسانی هستند و چه جایگاهی دارند که باید به آنان ایمان داشت، مطیع و دوستدار آنان بود و از راه و روش دشمنان و مخالفان ایشان دوری گزید؟

حتّی گاه دیده شده است که برخی از ناآشنایان با مکتب اهل بیت، به شیعه اعتراض کرده اند که چرا شما این همه احترام و مقام را برای امامان خود قائل

ص: 16

هستید! مگر آنها با سایر علما و مسلمانان چه فرقی دارند، چرا برای آنان بارگاه می سازید و چرا از راههای دور و نزدیک به زیارت ایشان می شتابید!

زائران حضرت رضاعلیه السلام در پاسخگویی به این پرسشها و اعتراضها به دو گروه تقسیم می شوند:

الف - برخی از پاسخ گفتن باز می مانند و نمی دانند به این سؤاها و اعتراضها چگونه باید پاسخ داد.

ب - گروهی هم با بصیرت و آگاهی و معرفتی که نسبت به ساحت پاک امامان

ص: 17

دارند، با گشاده رویی و شکیبایی و با دلایل قانع کننده، به این پرسش ها پاسخ می دهند.

آنچه از زائر شایسته حضرت رضا علیه السلام انتظار می رود، این است که بتواند در برابر منکران و مخالفان و ناآشنایان با مکتب اهل بیت علیهم السلام، سخن و دلیلی داشته باشد و با سکوت خود، منکران را جسور و گستاخ نسازد.

البته شایان یادآوری است که هرگز انسان نمی تواند با خواندن یک یا چند کتاب مختصر، به مرتبه ای از دانش و معرفت برسد که هرگونه سؤال یا اشکالی را پاسخ

ص: 18

دهد و به بحث و گفتگو با منکران پردازد. روش صحیح این است که ناآشنایان با مکتب اهل بیت علیهم السلام را به اهل نظر و عالمان شناخته شده دینی که عمری را صرف فهم و مطالعه مباحث دینی کرده اند راهنمایی کنیم و خود از بحث با آنان بپرهیزیم، زیرا بحث و مناظره نیاز به تخصص و اطلاعات کافی دارد.

اما اینکه توصیه می شود، زائر باید اهل مطالعه و معرفت و فهم دینی باشد به خاطر این است که در برابر برخی سؤاها، گرفتار سردرگمی و حیرت نشود و دست کم برای

ص: 19

خودش حجّت و دلیل داشته باشد.

امام کیست؟

پاسخ این سؤال را از کلام امام علی بن موسی الرضا علیه السلام می آوریم:

«الإمام كالشمس طالعه المجلل بنورها للعالم».

امام چونان خورشید نورافشانی است که با نور خود روشنگر جهان است.

«وهي في الأفق بحيث لا تنالها الأيدي والأبصار».

در جایگاهی قرار دارد که دستها و چشمها بدان نایل نمی شود.

ص: 20

«الْإِمَامُ الْمَاءُ الْعَذْبُ عَلَى الظَّمَاءِ».

امام، آب گوارایی است از پس تشنگی و عطش.

این تعابیر بلند در باره امام، عبارتهایی شاعرانه، ادبی و مبالغه آمیز نیست، بلکه بازگو کننده جایگاه و منزلت واقعی امام است، و به همین دلیل امام رضا علیه السلام پس از این تعابیر بلند، به این سؤال نهفته در ذهن مخاطبان پاسخ می دهد که: برآستی نورافشانی امام در چه زمینه ای است و امام برای کدام تشنگی، مانند آب گوارا است؟

«وَ الدَّالُّ عَلَى الْهُدَى وَ الْمُنْجِي مِنَ الرَّدَى».

ص: 21

امام، رهنمای بشریت به سوی هدایت و نجات دهنده آنان از پستی و فرومایگی است.

«الإمام الأئیس الرفیق و الوالد الشفیق و الأخ الشفیق».

امام برای انسانها، همدمی رفیق، و پدری مهربان و برادری همانند است.

«و الأمُّ البرَّة بالولد الصَّغیر، و مَفزَعُ العبادِ فی الدَّاهِیَةِ النَّادِ».

امام به امت خویش مهر می ورزد، همانند مادری که به فرزند خردسال خود مهربان و نیکوکار است و امام پناهگاه

بندگان خدا در مصیبت‌ها و دشواری‌های عظیم است.

«الإمام أمين الله في خلقه، و حجته على عباده، و خليفته في بلاده، و داعي إلى الله، و الذاب عن حرم الله».

امام، امین الهی در میان خلق و حجّت خداوند بر بندگان او و خلیفه پروردگار در جامعه بشری است. امام مردم را به سوی خدا دعوت می‌کند و از حریم ارزشهای الهی و ساحت قدس خداوندی، پاسداری می‌کند.

«الإمام المُطَهَّرُ مِنَ الذُّنُوبِ، وَ الْمُبْرَأُ عَنِ الْعُيُوبِ».

ص: 23

امام از هر گناه، پاکیزه و از هر عیب و کاستی به دور است.

«الْمَخْصُوصُ بِالْعِلْمِ، الْمَوْسُومُ بِالْحِلْمِ، نِظَامُ الدِّينِ».

امام دارای علم ویژه و حلم و بردباری است و وجود او مایه استواری دین است.

«وَعِزُّ الْمُسْلِمِينَ، وَغَيْظُ الْمُتَافِقِينَ، وَبَوَارُ الْكَافِرِينَ».

امام مایه عزت و سربلندی مسلمانان، و باعث ناخشنودی و نگرانی عمیق منافقان و عامل شکست و حقارت کافران است.

«الْإِمَامُ وَاحِدٌ دَهْرِهِ، لَا يُدَانِيهِ أَحَدٌ، وَلَا يُعَادِلُهُ»

ص: 24

عَالِمٌ، وَلَا يُوجَدُ مِنْهُ بَدَلٌ، وَلَا لَهُ مِثْلٌ وَلَا نَظِيرٌ» (1).

امام، یگانه عصر خویش است، به طوری که هیچ کس در شرافت و فضیلت به پای او نرسد و در دانش به مرتبه او راه نیابد، همانندی برای او یافت نمی شود و مثل و نظیر ندارد.

لِلْإِمَامِ عَلَامَاتٌ: يَكُونُ أَعْلَمَ النَّاسِ وَأَحْكَمَ النَّاسِ، وَأَتَقَى النَّاسِ، وَأَحْلَمَ النَّاسِ، وَأَشْجَعَ النَّاسِ،

ص: 25

1- مسند الامام الرضا عليه السلام، ج 96، 1 تا 101 به نقل از کافی، ج 1، ص 200 - 201؛ کمال الدین و تمام النعمه، صدوق، ج 2، ص 675 باب 58؛ امالی، ص 674، باب 997 معانی الأخبار، ص 96؛ عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج 1، ص 216

وَأَعْبَدَ النَّاسِ، وَاسْخَى النَّاسِ» (1).

امام دارای نشانه‌هایی است: امام آگاه‌ترین، استوارترین، با تقواترین و بردبارترین مردم و از همه شجاع‌تر و عابدتر و با سخاوت‌تر است.

نگاهی دوباره

آنچه آوردیم، گوشه‌ای از فضایل و ویژگی‌های امام بود، در حالی که از کمالات امامان علیهم السلام، در روایات به شکل گسترده‌تری یاد شده است. در عین حال همین موارد که

ص: 26

1- مسند الامام الرضا علیه السلام، ج 1، ص 101.

به صورت خلاصه یادآور شدیم، بسیار شگرف و عظیم است.

این ویژگیها را در سه زمینه می توان خلاصه کرد: 1- منزلت امام نزد خدا؛ 2- ارتباط امام با مردم؛ 3- شخصیت معنوی و علمی امام

منزلت امام نزد خدا

- امین الهی در میان خلق .
- حجّت و دلیل خداوند بر مردم.
- خلیفه الهی در جامعه بشری.
- دعوت کننده مردم به سوی خدا.
- پاسدار حریم ارزشهای الهی.

ص: 27

ارتباط امام با مردم

- راهنمای مردم به سوی هدایت.
- انیس مردم، چونان پدری دلسوز و مهربان.
- پناهگاه مردم در مشکلات و دشواریها.
- مایه عزت مسلمانان و باعث خشم منافقان و رسوایی کافران.

شخصیت معنوی و علمی امام

- برتری نسبت به همه مردم به لحاظ علم و فضیلت
- برکناری از هر گناه و کاستی

ص: 28

- برخورداری از علم ویژه و دانش مخصوص.

- برازنده ترین به لحاظ شکیبایی، تقوا، شجاعت و سخاوت.

- عابدترین انسانها به درگاه خداوند.

ص: 29

انتخاب امام به اختیار خدا یا مردم؟

با توجه به مشخصات و ویژگیهایی که برای امام برشمردیم، تعیین امام و شناسایی و انتخاب امام نمی تواند به انتخاب مردم باشد، زیرا انسانها نمی توانند تشخیص دهند که چه کسی دارای برترین مقام علمی و معنوی است و مبرا از هر گناه، چه آشکار و چه پنهان. مردم نمی توانند با اندیشه و تجربه های خود دریابند که چه

ص: 30

کسی صلاحیت خلافت الهی را دارد. تنها خداوند است که از دل همه انسانها با خبر است و می داند که شایسته ترین انسانها برای بردوش کشیدن بار امانت و خلافت الهی کیست.

پاسخ به این سؤال را نیز از کلام امام علی بن موسی علیه السلام می آوریم، چه اینکه وقتی آن حضرت وارد مَرو شدند، در میان مردم بحث از امامت مطرح گردید و اختلاف نظریه ها به وضوح پیدا بود.

شخصی به نام عبدالعزیز پیش امام آمد و از بحث و گفتگو و اختلاف نظر مردم

ص: 31

درباره امامت خبر آورد! امام رضا علیه السلام لبخندی زد و فرمود: ای عبدالعزیز! این گروه گرفتار ناآگاهی هستند و با نظریه پردازیهای گوناگون، خود را گول زده اند؟

سپس امام درباره این نظریه که «امام را باید خود مردم انتخاب کنند» فرمود:

«هَلْ يَعْرِفُونَ قَدْرَ الْإِمَامَةِ وَ مَحَلَّهَا مِنْ الْأُمَّةِ فَيَجُوزُ فِيهَا اخْتِيَارُهُمْ؟».

آیا اینان اساساً اهمیت و جایگاه امامت را در میان امت اسلامی می دانند و ویژگیهای امام و رسالتی که بر دوش اوست

ص: 32

تشخیص می دهند تا بتوانند براساس آن معیارها، کسی را برای امامت انتخاب کنند؟!!

«إِنَّ الْإِمَامَةَ أَجَلُ قَدْرًا، وَأَعْظَمُ شَأْنًا، وَأَعْلَى مَكَانًا، وَأَمْنَعُ جَانِبًا، وَأَبْعَدُ غَوْرًا مِنْ أَنْ يَبْلُغَهَا النَّاسُ بِعُقُولِهِمْ» (1).

امامت، ارزشی والاتر، شأنی بزرگ تر، جایگاهی برتر موقعیتی فراتر و ژرفایی فزون تر از آن دارد که مردم بتوانند با ملاکهای عقلی خویش، آن را اندازه گیرند و به آن برسند.

ص: 33

1- مسند الامام الرضا عليه السلام، ج 1، ص 97.

امامان علیهم السلام چگونه به این مقام رسیده اند؟

وقتی سخن از جایگاه و منزلت امامان به میان می آید، به طور طبیعی این سؤال به ذهن می رسد که: براستی امامان علیهم السلام این مرتبه عالی و این شایستگی و صلاحیت را چگونه و به چه دلیل یافته اند؟

قبل از پاسخ به این پرسش، یادآوری این نکته لازم است که این پرسش اختصاص به امامان ندارد، بلکه درباره همه انبیای بزرگ الهی مانند نوح علیه السلام، ابراهیم علیه السلام، موسی علیه السلام عیسی علیه السلام و محمدبن عبدالله علیه السلام ما نیز همین مطرح بوده است که چرا خداوند، مقام نبوت

ص: 34

و رسالت را به آنها داده و از میان خلق، آنان را برگزیده است؟

بنا بر این، پاسخ به این سؤال تنها متوجه شیعه نیست؛ بلکه همه مسلمانان که به رسالت و مقام نبی اکرم صلی الله علیه و آله اعتراف و ایمان دارند، حتی یهودیان و مسیحیان که به رسالت حضرت موسی علیه السلام و عیسی علیه السلام معتقدند باید به این سؤال پاسخ گویند.

اما پاسخ این است که چون خداوند دارای علم بی پایان و گسترده است، هنگامی که انسانها را آفرید، از همان آغاز میدانست که مطیع ترین، عابدترین، و پرهیزگارترین

ص: 35

بندگان چه کسانی هستند و براساس علم برتر خود، آنان را برای رسالت و امامت برگزید، تا دیگر بندگان خود را به سوی نور و پاکی هدایت کنند:

(وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا) (1)؛ و قرار دادیم آنها را امامان و پیشوایانی که مردم را به امر ما هدایت کنند.

بنا بر این بی شک، دلیل انتخاب شدن انبیا و امامان از سوی خداوند، لیاقت و شایستگی آنان بوده است. چنان که در طول زندگی این شایستگی را به اثبات رسانده اند،

ص: 36

ابراهیم علیه السلام گام در آتش می گذارد و برای اطاعت از امر الهی به انجام سخت ترین آزمایش خداوند تن می دهد و تا مرحله ذبح فرزند عزیز خویش پیش می رود.

موسی علیه السلام با قدرت فرعونی درگیر می شود و برای هدایت بنی اسرائیل سخت ترین مرحله ها را می گذراند و دشوارترین رنجها را تحمل می کند.

عیسی علیه السلام برای اجرای رسالت خود، چندان مقاومت می ورزد که تا پای دار پیش می رود.

پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله در راه رسالتش بیش از

ص: 37

همه انبیای الهی ستم می بیند و تا بدان پایه به هدایت مردم اهتمام می ورزد و برای آنان دل می سوزاند که خداوند در نص آیه کریمه قرآن به او دستور می دهد که تا این اندازه خود را در مشقت میندازد. (1)

علی بن ابی طالب علیه السلام در طول زندگی خود اثبات می کند که جز به خدا و دین خدا نمی اندیشد و زندگی و مرگ خود را در راه حق و برای حق قرار می دهد، تا آنجا که یک ضربت او در جنگ با خشن ترین چهره کفر و لجاج، برتر از عبادت همه جن و انس

ص: 38

معرفی می شود.

خداوند که شایستگی و صلاحیت انبیا و امامان را از آغاز خلقت می داند، آنان را به عنوان معلمان و راهنمایان خلق بر می گزیند و به ایشان کرامت خاص و توفیق ویژه می بخشد و از آنان مسؤولیت‌های بیشتری می خواهد.

راه های اثبات امامت امامان

جهان پر است از ندهای حق و باطل و ادعاهای الهی و شیطانی، زیرا همچنان که پیامبران الهی و امامان راستین، مردم را به سوی خود خوانده اند تا آنان را به سوی خدا

ص: 39

هدایت کنند، هم زمان با ایشان و در عصر آنان نیز مدعیان دروغینی بوده اند که خود را پیشوا و راهنما معرفی کرده و مردم را به پیروی از خویش فراخوانده اند و مایه گمراهی آنان شده اند.

خداوند متعال از گروه اول به عنوان پیشوایانی که مردم را به امر الهی هدایت می کنند یاد کرده (1) و از گروه دوم به عنوان پیشوایانی که مردم را به سوی آتش فرامی خوانند نام برده است:

ص: 40

(وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النُّارِ). (1)

براین اساس، هر کس که در جامعه بشری ادّعی امامت و پیشوایی را داشته باشد، نمی توان بدون دلایل و نشانه های لازم، ادّعی او را پذیرفت و از او پیروی کرد، بلکه باید مدّعی امامت و نبوت، دلایلی داشته باشد تا بتوانیم به او اعتماد کنیم.

دلایلی که انبیا برای مردم آورده اند به چهار بخش قابل تقسیم است:

1- گواهی و تأیید آنان از سوی انبیای پیشین.

ص: 41

1- قصص / 41.

2 - ارائه مطالب صحیح و منطقی و معقول همراه با دلایل قانع کننده و هماهنگ با فطرت و نیاز آدمی و نیز هماهنگ و همساز با معارف انبیای گذشته.

3 - برخورداری آنان از اخلاقی ممتاز و رفتاری انسانی و متعالی.

4 - ارائه معجزات، به منظور اثبات نبوت خود و ارتباط ویژه ای که با خدای هستی دارند.

هرگاه این چهار نشانه در کنار هم قرار گیرد، این اطمینان برای ما حاصل می شود که مدّعی نبوت، براستی مورد تأیید خداوند

ص: 42

است و ما را به سوی خداوند متعال هدایت می کند.

اکنون باید دید که آیا امامان هم برای اثبات امامت خود نیاز به این دلایل دارند؟

پاسخ این است که «امامت» به عنوان پیشوایی خاص الهی و دینی - با ویژگیهایی که در صفحات قبل یاد کردیم - مقامی والاست و امام معصوم واجدهمه ویژگیهای پیامبر - بجز وحی قرآن- و دارای تمامی اختیارات و مسؤولیتهای رسول خدا و برخوردار از علم لَدُنَّی و در یک کلمه امام یعنی خلیفه خدا و خلیفه رسول الله صلی الله علیه و آله. با

ص: 43

توجه به این ویژگیهای امام و نیز با توجه به اینکه تنها خداوند با علم برتر خود، شایستگی انسانها را می داند و براساس شایستگی، مقام امامت را به آنان عطا می کند؛ ناگزیر امامان و جانشینان خاص انبیا نیز باید مانند خود انبیا علیهم السلام از دلایل و شواهدی برخوردار باشند تا ما بتوانیم به آنان اعتماد داشته باشیم و از ایشان پیروی کنیم.

امام علی بن موسی الرضا علیه السلام در این باره فرموده است:

«لَمَّا كَانَ الْإِمَامُ مُفْتَرَضَ الطَّاعَةِ لَمْ يَكُنْ بُدًّا مِنْ

ص: 44

دَلَالِهِ تَدُلُّ عَلَيْهِ وَ يَتَمَيَّزُهُ بِهَا مِنْ غَيْرِهِ» (1).

چون امام کسی است که اطاعت کردن از او واجب است، ناگزیر باید بر امامت او دلیلی اقامه شود تا در پرتو آن دلیل بتوان امام را از غیر امام تشخیص داد.

دلایلی از قرآن و حدیث

در کتاب بحارالانوار حدود هشتاد آیه از قرآن آمده است که به شکلی به مسأله

ص: 45

1- عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج 2، ص 102؛ مسند الامام الرضا علیه السلام، ج 1، ص 111.

امامت مربوط می شود. (1) ولی به سبب آنکه آوردن همه آن آیات در این مختصر نمی گنجد به چند نمونه اکتفا می کنیم.

امام رضا علیه السلام در یکی از مناظرات خود می فرماید:

1- «هُمُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، فَقَالَ: (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً)».

اهل بیت همان کسانی هستند که خداوند ایشان را در قرآن توصیف کرده و درباره

ص: 46

1- التطبيق بين السفينه والبحار، سيد جواد مصطفوی، ص 95.

آنان فرموده است: «همانا خداوند اراده کرده است تا هرگونه گناه و آلودگی از شما اهل بیت به دور باشد و شما را به گونه ای خاص پاک و منزّه از گناه بدارد».

سپس آن حضرت در پاسخ به این سؤال که این آیه درباره چه کسانی است و منظور از اهل بیت پیامبر چه کسانی هستند؟ فرمود:

«هُمُ الَّذِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنِّي مُخَلَّفٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللَّهِ، وَعِزَّتِي أَهْلَ بَيْتِي لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضِ».(1)

اهل بیت در این آیه همان کسانی هستند

ص: 47

که رسول خدا صلی الله علیه و آله او درباره آنان فرمود: «من پس از خود دو یادگار گرانبها میان شما می گذارم، کتاب الهی و عترتم که اهل بیت من هستند و این دو از یکدیگر جدا نمی شوند تا در روز قیامت نزد حوض کوثر بر من وارد شوند.»

2- (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ). (1)

ای اهل ایمان، اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید رسول خدا را و نیز آنان که صاحب فرمان هستند.»

ص: 48

در فهم این آیه اگر از معارف دین و روایات استفاده نکنیم، چه بسا گرفتار بدفهمی شویم، زیرا منظور از «أولی الأمر» کسانی نیستند که تحت عنوان «فرمانروا» و «سلطان» بر مردم فرمان می رانند، زیرا بسیاری از فرمانروایان -مانند فرعون- براساس هوای نفس و قدرت طلبی و فزون خواهی فرمان می رانند و خداوند آنان را طاغوت نامیده است و از مسلمانان خواسته است تا با طاغوتها سازگاری نداشته باشند.

بنابراین، منظور از «أولی الأمر» - صاحب

ص: 49

فرمان - باید کسان خاصی باشند که امام رضا علیه السلام آنان را معرفی کرده و فرموده است:

«يَعْنِي الَّذِينَ أَوْرَثَهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَحَسَدُوا عَلَيْهِمَا بِقَوْلِهِ: (أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا...) وَالْمُلْكُ هَاهُنَا الطَّاعَةُ لَهُمْ». (1)

در این آیه «أولى الأمر» همان کسانی هستند که وارث کتاب و حکمت اند و مورد حسادت قرار گرفته اند، چنان که خداوند در

ص: 50

1- مسند الامام الرضا، ج 2، ص 115.

قرآن فرموده است: «آیا مردمان به خاطر آنچه خداوند از فضل خود به ایشان عطا کرده است، به آنان حسد می ورزند. با اینکه به آل ابراهیم ما کتاب و حکمت را عطا کرده ایم و نیز ملکی عظیم بخشیده ایم».

سپس امام توضیح می دهد که «ملک عظیم» در این آیه به معنای فرمانروایی بر سرزمینها نیست، بلکه منظور فرمانروایی بر دلهاست که بر مردم واجب شده است از برگزیدگان الهی اطاعت کنند.

3- (قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي

ص: 51

«بگو! من در برابر رسالتی که انجام داده ام، از شما مردم اجر و پاداشی نمی طلبم، مگر دوستی خویشاوندان و نزدیکانم را».

امام رضا علیه السلام در توضیح این آیه و دلالت آن بر منزلت اهل بیت علیهم السلام فرموده است:

در قرآن نظیر این آیه درباره برخی انبیای دیگر مانند نوح علیه السلام، هود علیه السلام، صالح علیه السلام، لوط علیه السلام و شعیب علیه السلام نیز آمده است با این تفاوت که فقط این جمله آمده است که «پاداش انبیا با خداست»، ولی مسأله

ص: 52

«دوستی ذی القربی» در مورد آنان مطرح نشده است.

خداوند درباره نوح می فرماید که او به مخاطبان خود گفت: (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ). (1)

«من هیچ گونه پاداشی از شما نمی طلبم، زیرا پاداش من فقط با پروردگار جهانیان است.»

قرآن درباره حضرت هود فرموده است:

(لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى الَّذِي

ص: 53

«من از شما مردم به خاطر رسالتی که انجام داده ام، مزدی نمی طلبم، زیرا پاداش من بر هیچ کس نیست، جز آن کس که مرا آفریده و وجودم را سرشته است.

اما قرآن تنها در باره رسول خاتم صلی الله علیه و آله فرموده است که اجر رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله، دوستی خویشان نزدیک اوست.

سپس امام رضا علیه السلام می فرماید:

«وَلَمْ يَفْرِضِ اللَّهُ مَوَدَّتَهُمْ إِلَّا وَقَدْ عَلِمَ أَنَّهُمْ لَا يَزْتَدُونَ عَنِ الدِّينِ أَبَدًا، وَلَا يَرْجِعُونَ إِلَى ضَلَالِهِ

ص: 54

خداوند دوستی اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله را به این سبب واجب کرده است که می دانسته است اهل بیت پیامبر اسلام، هرگز از دین الهی روی برنمی تابند و هرگز به جانب گمراهی و کج روی کشیده نمی شوند.

آن گاه امام رضا علیه السلام می فرماید: پس از نزول این آیه و قبل از اینکه آیه برای مردم خوانده شود رسول خدا صلی الله علیه و آله در میان پیروان خود به حمد و ثنای الهی پرداخت و فرمود:

ص: 55

1- مسند الامام الرضا علیه السلام، ج 2، ص 117؛ تحف العقول، ص 431.

ای مردم! خداوند تکلیفی را بر شما واجب کرده است، آیا این وظیفه را انجام خواهید داد؟

به این پرسش پیامبر صلی الله علیه و آله هیچ کس پاسخی نداد! [زیرا گمان می کردند که این تکلیف به پرداخت وجه مادی مربوط است!]

روز دوم و روز سوم نیز همین مساله تکرار شد و مخاطبان پیامبر سکوت کردند تا اینکه رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: این تکلیف مربوط به پرداخت طلا و نقره و خوردنیها و نوشیدنیها نیست!

مردم پرسیدند: اگر درباره این امور

ص: 56

نیست، پس درباره چیست؟

در این هنگام رسول خدا، آیه ای را که بر او نازل شده بود برای مردم بازخواند و فرمود اجر رسالت من، دوستی اهل بیت من است.

مردم با شنیدن این آیه گفتند ما این فرمان الهی را می پذیریم و این واجب را به جای خواهیم آورد.

در ادامه این حدیث، امام رضا علیه السلام می فرماید: «اما بیشتر مردم به این تکلیف الهی عمل نکرده و به این پیمان وفا ننموده اند!»

ص: 57

وجوب محبت اهل بیت علیهم السلام برای چیست؟

از دیدگاه شیعه امامیه، مطابق با تعالیم قرآنی و نیز روایات رسیده از رسول خدا صلی الله علیه و آله و اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، هیچ حکمی از احکام الهی بدون دلیل و مصلحت نیست.

بنابر این اگر خداوند در قرآن از مؤمنان خواسته است تا «اهل بیت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله» را دوست بدارند، حتماً این بیان الهی، دارای دلیل و حکمت و مصلحت بوده است.

اگر سؤال شود که آیا ممکن است همان گونه که انسانها فرزندان و

خویشاوندان خود را به دلیل نسبت‌های خانوادگی بر دیگران ترجیح می‌دهند و گاه در این راه حقوق و فضایل دیگران را نادیده می‌گیرند؛ خداوند هم فقط به خاطر خویشاوندی «اهل بیت علیهم السلام» با پیامبرش، آنان را مورد توجه ویژه قرار داده و محبت ایشان را بر مردم واجب کرده باشد!

پاسخ این است که نسبت دادن چنین مطلبی به خداوند، دور از ساحت قدس الهی است؛ زیرا خداوند با هیچ انسانی خویشاوندی ندارد. همه آدمیان، بندگان او هستند و لطف و رحمت او شامل همه

ص: 59

انسانها بوده و خواهد بود و این انسانها هستند که در استفاده از رحمت الهی و عنایات او با یکدیگر تفاوت دارند. برخی شایستگی بیشتری از خود نشان می دهند و در میدان عبودیت بر دیگران سبقت می گیرند و برخی با سستی و کندی به طرف رحمت الهی حرکت می کنند.

خداوند خود در قرآن فرموده است: [\(إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقِيكُمْ\). \(1\)](#)

«همانا با کرامت ترین و با فضیلت ترین شما انسانها نزد خداوند، آن کس است که با

ص: 60

تقواتر باشد [و بیش از دیگران خدا را در نظر داشته و حقوق الهی را رعایت کرده باشد]».

دلیل اینکه خداوند نزدیکان و خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله را تا این اندازه مورد تکریم و عنایت قرار داده، تا آنجا که محبت آنان را پاداش رسالت رسول خاتم صلی الله علیه و آله تعیین کرده است، آن است که اهل بیت پیامبر از همه انسانها و از همه امت پیامبر با تقواتر بوده و در میدان بندگی و عبادت و ادای حقوق و انجام وظایف الهی بر همگان پیشی گرفته اند.

ص: 61

بهترین گواه بر اینکه در نظر خداوند، برتری و فضیلت آدمیان بر یکدیگر، بسته به فضایل و شرافتهای اخلاقی و دینی است و صرف خویشاوندی و ارتباط نسبی، یک ارزش به حساب نمی آید، این است که خداوند فرزند نوح را با اینکه از نسل نوح بود، مورد عنایت قرار نداد و زمانی که نوح به درگاه خداوند دعا کرد تا فرزندش از غرق شدن و هلاک شدن نجات یابد و گفت: (رَبِّ إِنِّي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ) (1)؛ پروردگارا! فرزند من از اهل من به حساب می آید [و تو

ص: 62

وَعَدَهُ دَادَهُ اِي كِه اَهْل مَرَا نَجَاتِ دَهِي] وَ الْبَتَّة وَعَدَهُ تُو حَقِّ اسْتِ». خِداوَنَد دَر پَاسِخِ او فَرَمُود: (قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ). (1)

اِي نُوحِ [اَن جَوَانِ كَافِرٍ بَا اِيْنِكِه فَرَزَنْدِ تَتِي تُو بَه حِسَابِ مِي آيِد، اَمَّا] او از اهل تو نيست [و وعده الهي شامل او نمي شود].

از مجموع اين مطالب نتيجه مي گيريم كه اگر خداوند بدون قيد و شرط و بدون استثنا از مؤمنان خواسته است تا «اهل بيت عليهم السلام» را دوست بدارند، معنايش اين است كه خداوند هم آنان را دوست دارد و آنان نزد خدا از

ص: 63

1- هود / 46.

کرامت ویژه ای برخوردارند و دلیل کرامت و برتری آنان در تقوا و خدانشناسی و معنویت و شرافت علمی و عملی آنان است و خداوند وقتی از مؤمنان خواسته است تا اهل بیت را دوست بدارند، معنایش این است که مقام و منزلت و عصمت آنان را تأیید و امضا کرده است.

محبت، هموارترین راه درس آموزی

خداوند متعال برای هدایت انسانها، ابزار و امکانات معرفتی و فطری و راههای مختلفی را در اختیار آنان قرار داده است. پیامبران را مبعوث و کتاب آسمانی را بر

ص: 64

آنان نازل کرده تا شریعت و معرفت را به انسانها آموزش دهند. یکی از هموارترین راهها برای درس آموزی از مکتب اولیای الهی، راه محبت و دوستی است.

اطاعت از قانون و پیروی از صالحان به دو صورت امکان پذیر است:

1 - اطاعت از روی اجبار و پیروی ناخواسته و بدون رغبت.

2 - اطاعت از روی انتخاب و پیروی با میل و اشتیاق.

مادر برای فرزندش وظایف مادری را انجام می دهد، اما این وظایف که مشکلات

ص: 65

فراوان نیز دارد، با عشق و محبت آمیخته است و مادر از انجام وظایف مادری لذت می برد، زیرا فرزندش را دوست دارد.

بنابر این اگر انجام وظایف و پیروی از الگوهای دینی و الهی، همراه با محبت و مودت نسبت به آنان باشد؛ درس آموزی و پیروی از آنان نه تنها سخت و دشوار نمی نماید، بلکه لذت بخش و بهجت آفرین نیز هست.

خداوند در قرآن، رابطه محبت و اطاعت را چنین بیان فرموده است:

(قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ

ص: 66

«ای پیامبر بگو: اگر شما خدا را دوست دارید از من که پیامبر او هستم پیروی کنید تا خدا هم شما را دوست داشته باشد.»

از این آیه استفاده می شود که در فرهنگ قرآنی اطاعت و پیروی از صالحان و مردان الهی، با دو محبت همراه است. یک محبت به عنوان مقدمه و انگیزه و یک محبت به عنوان دستاورد و نتیجه.

پس می توان نتیجه گرفت که اگر خداوند محبت و مودت اهل بیت پیامبر علیهم السلام را بر

ص: 67

مؤمنان واجب ساخته، به خاطر آن بوده است تا مردم با محبت و دوستی، راه اطاعت از معلّمان الهی را ببینند و معرفت خدا و اطاعت از دستورات دین را با زمزمه محبت فراگیرند و این به سود خود مردم است، چنان که قرآن به صراحت این نکته را بیان داشته است:

(قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنَّ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ). (1)

[ای پیامبر! به مؤمنان] بگو اگر از شما در برابر انجام وظیفه رسالت پاداشی

ص: 68

1- سبأ/ 47.

خواستم، به خاطر منافع و نتایج ارزشمندی است که برای خود شما دارد وگرنه پاداش [حقیقی] من بر خداوند است.

به راستی اگر کسی جویای حق باشد، درمی یابد که تا چه اندازه معارف امامیه، به روشنی و آسانی از قرآن فهمیده می شود. زیرا پیامبر در سراسر قرآن - به فرمان الهی - فقط یک پاداش از امت خود درخواست کرده و آن هم «محبّت اهل بیت علیهم السلام» بوده است و سپس درباره همان یک درخواست هم می فرماید، هدف و منظور، سودرسانی به امت بوده است. و این سود در فرهنگ

ص: 69

قرآنی و نبوی عبارت است از هدایت یابی اهل ایمان به معرفت صحیح و اخلاق و معنویت و پاکی در گفتار و رفتار و اندیشه.

نتیجه

1- محبت و ارادت مسلمانان به اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله ریشه در متن آیات قرآن و فرمایشات رسول اکرم صلی الله علیه و آله دارد.

2 - اظهار دوستی نسبت به اولیای الهی و انبیا و امامان علیهم السلام هر چند خود مورد خواست و فرمان الهی است، اما از آنجا که فرمانهای الهی و امر و نهی او دارای حکمتها و مصلحتهای مختلفی برای تکامل بشر

ص: 70

می باشد؛ می توان از فرهنگ قرآنی و نبوی استفاده کرد که یکی از نتایج مهم این دوستی، دریافت معارف صحیح درباره توحید، وحی، رسالت، قرآن، وظایف انسان، مسأله معاد و ... از مکتب درسی و سیره و سنت آنان است.

3 - اساس توجّه مسلمانان به اهل بیت علیهم السلام رهنمود خود قرآن و پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می باشد؛ از این رو این ابراز دوستی و محبت به خاندان نبوت، هرگز به معنای شرک و کم توجّهی به ساحت قدس الهی نیست. همچنان که اطاعت از پیامبر صلی الله علیه و آله

ص: 71

و «أولى الأمر» به معنای شرک در اطاعت از خداوند نیست، زیرا خداوند خود دستور داده است:

(أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ).

اطاعت کنید از خدا و اطاعت کنید از رسول خدا و اولی الامر از میان خودتان.

شایان یادآوری است که براساس دلیل معتبر عقلی و نقلی، تعبیر «أولى الأمر» شامل فرمانروایان ناصالح و غیردینی و آلوده به گناه نمی شود، بلکه فقط فرمانروایان صالح، دین شناس و باتقوا را

ص: 72

در بر می گیرد. کسانی که جز براساس دین الهی حکم نمی کنند و آنان امامان معصوم از اهل بیت رسول اکرم صلی الله علیه و آله می باشند. و پس از آنان، کسانی که شرایط مرجعیّت و رهبری دینی را در زمان غیبت امام زمان علیه السلام دارا باشند، که البته آن شرایط و ویژگیها در آیات قرآن و روایات رسیده از معصومان علیهم السلام با بیان شده است.

4- دوستی و محبّت اهل بیت علیهم السلام زمانی در وجود یک مسلمان ریشه دارد و مودّتی راستین به حساب می آید که او به لوازم و شرایط دوستی پایبند باشد و با رفتار و

ص: 73

اعمال خود خشنودی خداوند و پیامبر صلی الله علیه و آله و امامان را جلب نماید. در انجام واجبات دینی و تکالیف الهی کوشش و در ترک گناهان همت نماید و همواره آرزو داشته باشد که معارف قرآنی و مکارم اخلاقی اهل بیت علیهم السلام در جامعه بشری گسترش یافته و حاکمیت یابد و حکومت مادی و معنوی از آن خاندان رسول الله صلی الله علیه و آله شود.

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ إِلَيْكَ فِي دَوْلِهِ كَرِيمِهِ تُعَزُّ بِهَا الْإِسْلَامَ وَأَهْلَهُ، وَتُذِلُّ بِهَا النِّفَاقَ وَأَهْلَهُ، وَتَجْعَلُنَا فِيهَا مِنَ الدُّعَاةِ إِلَى طَاعَتِكَ وَالْقَادَةِ فِي سَبِيلِكَ، وَتَرْزُقُنَا بِهَا كَرَامَةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ».

ص: 74

خداوندا! از درگاه تو آرزومندیم تا شاهد دولت با کرامت حضرت مهدی علیه السلام باشیم؛ دولتی که در پرتو آن، اسلام و مسلمانان عزت و منافقان ذلت یابند.

خداوندا! از تو می خواهیم که ما را در آن دولت کریم و حکومت جهانی در زمره کسانی قرار دهی که مردم را به طاعت و بندگی تو فرا می خوانند و به راه تو هدایت می کنند.

خداوندا! در پرتو آن حکومت با عزت دینی، کرامت دو جهان را به ما عنایت کن.

ص: 75

1- الأُصول من الكافي، كليني، محمد، تصحيح و تعليق علي اكبر غفاري، تهران، دارالكتب الاسلاميه، 1388 هـ.

2- امالي، صدوق، محمد، ترجمه كمره اي، تهران، اسلاميه، 1404 هـ.

3- تحف العقول عن آل الرسول، حرّاني، حسن، تصحيح علي اكبر غفاري، قم، نشر اسلامي، 1404 هـ.

4- التطبيق بين السفينه و البحار، مصطفى، جواد. مشهد، آستان قدس،

1403هـ

5- عيون اخبار الرضا عليه السلام، صدوق، محمد، تصحيح مهدي لاجوردی، قم، طوس، 1363 ش.

6- كمال الدين و تمام النعمه، صدوق، محمد، تصحيح و تعليق على اكبر غفاری، قم، مدرسین، 1405هـ

7- مسند الامام الرضا عليه السلام عطاردی، عزيزالله، تهران، مكتبه الصدوق، 1392 هـ

8- معانی الأخبار، صدوق، محمد، تصحيح على اكبر غفاری، تهران، مكتبه

ص: 78

الصدوق، 1379 هـ.

ص: 79

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند یکسانند؟

سوره زمر / 9

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

